

Aastatega aina paremaks

Tiiu Levald

Eino Tambergi ooperi "CYRANO DE BERGERAC" taaslavastus: lavastaja NEEME KUNINGAS, dirigent AIVO VÄLJA, osades RAUNO ELP, MATI KÖRTS, ANGELIKA MIKK, JASSI ZAHHAROV jt rahvusoooperis Estonia 14. IV.

Cyrano: "Miski – jaa,
mis mulle jääb – on mulgi..."
Roxane: "Mis asja mõtlete?"
Cyrano: "Oma kaabusulgi."

Ülaltoodud sõnadega lõpeb meie aja üks kaunimaid heliteoseid, Eino Tambergi ooper "Cyrano de Bergerac" Jaan Krossi libretole Edmond Rostand'i samanimelise värssnäidendi ainetel. Mul on olnud õnn aastate jooksul näha kõiki versioone Estonia laval ja mitmeid kordi kuulata plaadialvestisi külalissolistidega. Sellel teosel on siiski vedanud nii lavastajate, dirigentide kui peaosatäitjatega, vaatamata sellele, et autoril peaosaliseks mõeldud Georg Ots lahkus meie hulgast liiga vara.

Suurepärase Cyrano rolli on loonud Teo Maiste kahes lavastuses (1976, 1994), häid leide oli Voldemar Kuslapil ja Tarmo Sillal. Vokaalselt täiuslik oli Sauli Tiilikainen Soomest (1994) ja nüüd siis teistkordne kohtumine Rauno Elbiga. Ooperit on juhatanud Eri Klas, Peeter Lilje, Paul Mägi, Vello Pähn ja 14. IV Aivo Välja.

Esjettekandele tõi ooperi lavastajana

Cyrano (Rauno Elp) ja Roxane'i (Angelika Mikk) suhetes väljendub inimsaatus tragikala.

HARRI ROSPU

Mägi, Vello Pähn ja 14. IV Aivo Välja.

Esiettekandele tõi ooperi lavastajana Udo Väljaots, 1994. aastal oli lavastaja Mikk Mikiver, kes tollaegse esietenduse pressikonverentsil lausus muuhulgas: "On õnn teha nii kaunist asja ses julmas maailmas" ning dirigent Paul Mägi andis omapoolse hinnangu, öeldes, et see ooper on nagu vana viiul või vein, mis läheb aastatega aina paremaks.

Tänane lavastuse taassünd on **Neeme Kuninga** (lavastaja) ja **Helgi Sallo** (näitejuht) juhtimisel respektierinud paljusid Mikiveri algideid, aga lasknud sealjuures selgeks klaaruda Cyrano-Roxane'i-Christiani ja krahv de Guiche'i suhted ning andnud erilise sära ooperi finaalele – nunnade koori tõesti jumalik laul, mille foonil joonistub eriti reljeefselt välja kahe inimsaatus-traagika, mida väljendab Roxane'i tekst: "Oo! Ainsast armsamast kaks korda ilma jään."

Kuna Rauno Elp, Mati Kõrts ja Jassi Zahharov laulsid Cyrano, Christiani ja de Guiche'i rolli juba 2005. aasta lavastuses, siis saab rääkida küpsenud esitustest. **Rauno Elbi** Cyrano on

Cyrano (Rauno Elp) ja Roxane'i (Angelika Mikk) suhetes väljendub inimsaatus-traagika.

sarkastilise kirjasulega poeet ja mõõgakangelane, kes püüab küllaltki kareda kesta alla peita oma ülimalt haavatavat hinge. Nauditav on tema vokaliseerimises veendunud kõrguste ja sõna valdamine, viimaseta oleks ju Rostand'i-Krossi sädelev esprii mõttetu. Elbil on hea musikaalsus, tugev energeetiline väli, mida võiks kohati vahest veelgi rohkem usaldada – anda suuremat ruumi oma häälele ja julgemalt välja joonistada *piano* kandvus. Siis muutuks kõik veelgi reljeefsemaks, kuna sisemine dramaturgiline pingestatus on tal ju olemas.

Mati Kõrtsi Christian on saavutanud lisaks ilusale laulmisele ühe väärt lisandi – eneseiroonia, mida varasemas ei täheldanud. Nartsissistlik sõnadeta "leelotamine" tema kahes lavaleilmumise stseenis tekitab saalis lustaka naeru. Kuid lõpustseenis võiks teda tabada palju suurem "avastus": silmad mitte üksi ei avane, vaid hämming Cyrano suuremeelsuse üle on ju talle šokk!

Jassi Zahharov on laval äärmiselt karismaatiline isiksus ja siinjuures kipub meenuma legendkuulsast vene bassist Šaljapinist, kes varjutanud kooriartistina, oma olekuga peategelased nii, et lavastaja käskis ta kuskile teiste selja taha ära peita! Jassi Zahharovi hääle erakordne kandvus ja saalitäitmise oskus on meie laval peaaegu konkurentsitu. Iseküsimus on vokaalse kõrgregistri kvaliteet, millel kohati veidike sagedase muusikalides osalemise mekk man. Kuid roll on jõuline, kirglik ja vääriline Cyranole vastanduma.

Debütant selles ooperis oli **Angelika Mikk** Roxane'i rollis. Kui kaks aastat tagasi laulis Alfi Kamalova (värske EMTA lõpetaja) seda osa võluvalt, oli rõõm suur, et järjepidevus – Margarita Voites, Anu Kaal (1976), Pirjo Levandi, Valentina Taluma ning külalisena Soomest Mia Huhta (1995) – on jätkuvalt auditav. Selge on see, et too roll on heliloojal loodud koloratuursoprani hääleliigi väga hea tundmisega. Siin

on meloodia ilu, hörku lennukust ja Roxane'ile omast naiselikku kapriisi.

Angelika Mikk on pikkamööda edasi liikudes tõestanud, et tema hääles on suur annus puhast lüürilist koloratuursopranit, häält, mis kipub tänases päevas kaduma, sest kõik tahavad laulda kõike Carmenist Violettan, kujutades endale ette, et ollakse Maria Callas. Vokaalpartii heljuvad melismid on lauljannal selged ning sulanduvad imeliselt kogu selle lavastuse visuaalsesse pilti, andes kuulajale kaasa (vaatamata loo kurvale lõpule) helge meeoleu. Tema Roxane on habras, pimedalt isekas, võluv ja graatsiline ning tema hääle lausa kõliseb ja sillerdab – eriti auditav oli palkonistseen.

Orkester mängis suurepäraselt, kõik pillide soolod olid kõrgtasemel ning ka dirigent valdas kogu seda helide ja ideede müsteeriumi hiilgavalt. Kõnealune teos vääriks uut salvestust ja maailmalavale minekut.